

економічного університету імені Вадима Гетьмана «Економіст». — 2010. — №12–14 (1315–1317). — С. 6.

4. *Онiщенко О.* Наукова творчiсть студентiв юридичного факультету КНЕУ // Голос України. — № 92. — 21 травня 2005 р.

5. *Онiщенко О.* Студенти юрфаку дружать з наукою // Урядовий кур'єр. — № 105. — 24 квітня 2006 р.

6. *Опришко В. Ф., Фукс Н.А.* Особливості підготовки юристів у непрофільних вищих навчальних закладах / В. Ф. Опришко, Н.А. Фукс // Правове регулювання економіки: зб. наук. праць / М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана»; відп. ред. В. Ф. Опришко. — 2012.— № 11-12. — С. 6—22.

7. Студентський порадник. — 9-те вид., доп. і перероб. Відп. за випуск А. М. Колот. — К.: КНЕУ, 2012. — Наукові і міжнародні хронічки студентства. — С. 111–120.

8. *Тацій В.* Проблеми вищої юридичної освіти в Україні: нові виклики сучасних реалій / В. Тацій // Право України. — 2009. — № 1. — С. 22—28.

9. Щорічні звіти про науково-дослідну діяльність кафедри правового регулювання економіки (2000–2012 рр.). Документація кафедри правового регулювання економіки.

10. Юридичний факультет КНЕУ 15 років після відродження / В.Ф. Опришко (кер. авт. кол.), О. І. Ющик, Л. О. Савенкова (та ін.); Київ. нац. екон. ун-т. імені Вадима Гетьмана. — К.: Вид. Дім Ін Юре, 2008. — С. 282—286.

Стаття надійшла до редакції 18.09.13.

Фукс Н. А.

к.е.н., доцент

заст. зав. кафедри правового регулювання економіки
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

**ОСОБЛИВОСТІ МАГІСТЕРСЬКИХ ПРОГРАМ
ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ «ПРАВознавство»
У НЕПРОФІЛЬНИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ**

Вища освіта в галузі права є потужною соціальною силою в розбудові України як незалежної, демократичної і правової держави. Юридична освіта є однією з найпопулярніших, незважаючи

на те, що нерідко доводиться чути про надлишок юристів на вітчизняному ринку праці. Це пояснюється тим, що потреба у кваліфікованих, а не лише дипломованих фахівцях цієї професії залишається високою. На жаль, основною проблемою системи вітчизняної вищої юридичної освіти є не надмірний випуск юристів, а наявність занадто великого відсотку слабко підготовлених фахівців, які отримують диплом правознавця державного зразка. Це стосується як освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр», так і освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр». Ситуацію, що склалася, зокрема, можна пояснити тим, що за період дії Закону України «Про вищу освіту» від 17 січня 2002 р. № 2984-III передбачені ним вимоги до освітньо-кваліфікаційних рівнів вищої освіти так і не були розроблені. Приєднавшись до Болонського процесу, Україна була зобов'язана запровадити його стандарти, зокрема, ступеневу підготовку з реальним розмежуванням рівнів бакалавра та магістра, що передбачало затвердження державних стандартів вищої юридичної освіти та нормативне визначення переліку професій і посад, які відповідають цим освітньо-кваліфікаційним рівням. Усе це, своєю чергою, дозволило б державі щорічно замовляти чітко визначену кількість бакалаврів і магістрів, у тому числі з права, зважаючи на те, що професійне призначення бакалаврів і магістрів є принципово різним.

За класифікацією, прийнятою згідно з Болонською системою, бакалавр отримує комплекс базових знань, а магістр — це носій спеціальних, спеціалізованих знань, спрямованих на той вид діяльності, яким він буде займатись у подальшому. Відповідно до ст. 8 Закону України «Про вищу освіту» магістр — це освітньо-кваліфікаційний рівень вищої освіти особи, яка на основі освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра здобула повну вищу освіту, спеціальні уміння та знання, достатні для виконання професійних завдань та обов'язків (робіт) інноваційного характеру певного рівня професійної діяльності, що передбачені для первинних посад у певному виді економічної діяльності. Отже, виходячи з визначення освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр», наведеного у ст. 8 Закону України «Про вищу освіту», особа, яка отримала диплом магістра, повинна мати (здобути) спеціальні вміння та знання, достатні для виконання професійних завдань інноваційного характеру певного рівня професійної діяльності. Зазначимо, що згідно зі ст. 1 Закону України «Про інноваційну діяльність» від 4 липня 2002 р. № 40-IV інновації — це новостворені (засто-

совані) і/або вдосконалені конкурентоспроможні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і/або соціальної сфери. Тобто випускник магістратури, виконуючи професійні завдання інноваційного характеру, повинен створювати інновації і власне бути винахідником.

Щодо реалізації в практичній діяльності магістра вищезазначеного виникають певні сумніви. Тому вважаємо, що законодавець мав би сконцентрувати увагу у визначенні поняття «магістр» на діяльності, спрямованій не на розробку, а на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень і розробок, що виходить з тлумачення поняття «інноваційна діяльність», наведеного у Законі України «Про інноваційну діяльність» (ст. 1). У такому разі в нормативному визначенні освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» мало б бути зазначено: «... для виконання професійних завдань, пов'язаних з інноваційною діяльністю певного професійного спрямування». До того ж, у законодавчому визначенні сфера діяльності магістра звужується до виконання завдань та обов'язків «у певному виді економічної діяльності», однак навряд чи до неї можна віднести діяльність, наприклад, магістрів військових, правоохоронних органів, органів правосуддя тощо. Отже, визначення освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» у Законі України «Про вищу освіту» не враховує особливостей сфер реалізації знань випускників магістратури за різними спеціальностями, що має бути обов'язково виправленим у найближчому майбутньому.

Як відомо, запровадження у другій половині 90-х років ХХ ст. у вітчизняній системі вищої освіти програм магістерської підготовки швидше мало демонстраційний, ніж змістовний характер. Ці програми майже не відрізнялись від програм підготовки спеціалістів, не мали реальної наукової спрямованості, не були належним чином забезпечені викладацьким складом і дослідницьким обладнанням. Упродовж наступних років вітчизняна модель магістерської підготовки не набула відповідності сучасним моделям магістратури розвинутих країн. Всупереч офіційним заявам вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації та законодавству про вищу освіту практична відмінність між спеціалістами та магістрами, у тому числі спеціалістами-юристами та магістрами-юристами, у більшості випадків є відсутньою. Цикл магістерської

підготовки залишається коротким (як правило, складає один рік), що не дає можливості забезпечити належний зміст та якість підготовки. Магістерські програми недостатньо орієнтовані на проведення наукових досліджень і міждисциплінарний характер сучасного наукового пошуку. Магістратура переважно спрямована на підготовку наукових і викладацьких кадрів, у той час як світова практика переконливо доводить необхідність використання цих програм як школи підготовки лідерів для професійної та бізнесової діяльності.

Незважаючи на вищесказане, популярність магістратури, зокрема, за спеціальністю «Правознавство», в Україні постійно зростає. Однією з причин цього є те, що студенти розглядають магістерський ступінь як фактор, що гарантує успіх та кар'єрне просування, а роботодавці роблять свій вибір на користь магістрів як більш кваліфікованих і компетентних фахівців. Дійсно, магістерська підготовка суттєво відрізняється від бакалаврату, вона є більш індивідуалізованою, передбачає не лише синтез і поглиблення раніше отриманих знань, але й можливість реалізувати індивідуальну освітньо-наукову програму, під час якої розкриваються креативні і когнітивні здібності магістранта. Розвиток особистості майбутнього магістранта характеризується становленням професійної спрямованості, формуванням почуття обов'язку і відповідальності за успіх за обраним фахом, прагненням досягти високих результатів у галузі своєї майбутньої професійної діяльності, спрямованістю на формування найголовніших професійних якостей, готовністю до майбутньої практичної діяльності. Рівень підготовки магістра забезпечується набором обов'язкових фундаментальних (нормативних) дисциплін і дисциплін спеціалізації з використанням прогресивних технологій навчання та контролю знань. Навчальний процес на освітньо-кваліфікаційному рівні «магістр» передбачає набуття глибоких теоретичних знань і широких практичних умінь та навичок.

Сьогодні юридична освіта в Україні є досить складним і багатогранним явищем, це стосується і освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр». Тому не дивно, що юридичні факультети непрофільних вищих навчальних закладів на відміну від класичних університетів і юридичних вищих навчальних закладів сформували власний сектор на ринку освітніх послуг і пропонують студентам різноманітні магістерські програми, які досить часто мають вузько спеціалізоване спрямування — розраховані на підготовку фа-

хівців для певних сфер національної економіки або суспільного життя — агропромислового сектора, транспорту, сфери фінансів, міжнародної економічної діяльності, судової системи тощо.

Так, у Національному університеті біоресурсів і природокористування України йде підготовка магістрів за спеціальністю «Правознавство» за магістерською програмою виробничої спеціалізації, яка має назву «Аграрне право», та магістерською програмою дослідницької спеціалізації «Правове регулювання аграрних відносин». Магістерська програма «Аграрне право» створена з урахуванням стану та перспектив розвитку аграрної науки в Україні та світі і передбачає підготовку фахівців, які матимуть глибоку теоретичну базу з питань аграрного, земельного, екологічного та природоресурсного права. Програма підготовки юристів аграрного спрямування забезпечує кадрами агропромисловий комплекс і соціальну сферу села. Рівень підготовки та кваліфікація випускників надає їм можливість працювати на посадах юрисконсультів у різних суб'єктах господарювання агропромислового комплексу, органах державної влади, місцевого самоврядування, відповідних відділах та управліннях, які наділені повноваженнями з питань реалізації державної аграрної політики. Магістерська програма «Правове регулювання аграрних відносин» дозволяє максимально охопити коло теоретичних і практичних питань, з якими найчастіше стикаються спеціалісти у галузі аграрних правовідносин. Це сприяє формуванню у студентів цілісної системи знань не тільки з дисциплін так званого «аграрного спрямування», а й тих суміжних наук, що становлять підґрунтя для підготовки всебічно розвинутого спеціаліста. Метою проходження практики студентами магістратури за даною програмою є набуття практичних навичок у галузі сільського господарства, сільськогосподарського виробництва та природокористування. Підготовка та кваліфікація випускників дослідницької спеціалізації надає їм можливість працевлаштування у Міністерстві аграрної політики та продовольства України, його територіальних підрозділах, вищих навчальних закладах, наукових і науково-дослідних установах на посадах наукових співробітників тощо.

У Національному транспортному університеті здійснюється підготовка магістрів за спеціальністю «Правознавство» (спеціалізація «Транспортне право») з урахуванням вимог прогнозованої сфери професійної діяльності фахівця, а це робота на транспорті

на посадах, щодо яких законодавством передбачено залучення фахівців освітньо-кваліфікаційних рівнів спеціаліста або магістра права, а також в інших сферах економічного та суспільного життя. Як відомо, діяльність органів державної виконавчої влади, органів транспорту пов'язана з розглядом юридичних справ, здійсненням юридично значущих дій, а тому потребує фахівців відповідної кваліфікації та спеціалізації. За спеціалізацією «Транспортне право» здійснює підготовку магістрів права і Юридичний інститут Національного авіаційного університету. Крім зазначеної спеціалізації студентам пропонуються й інші спеціалізації за спеціальністю «Правознавство», а саме: «Цивільне та трудове право», «Господарське право», «Державне управління і державна служба», «Суд. Адвокатура. Прокуратура. Нотаріат». Схоже спрямування обрав для себе юридичний факультет Київської державної академії водного транспорту імені гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного, який забезпечує підготовку фахівців-юристів за освітньо-кваліфікаційним рівнем «магістр» за спеціальністю «Правознавство» із спеціалізацій «Цивільне право» та «Транспортне право».

Факультет менеджменту, економіки та права Київського національного торговельно-економічного університету в 1993 р. вперше в Україні запровадив за спеціальністю «Правознавство» спеціалізацію «Комерційне право». Крім того, цей університет здійснює випуск юристів за спеціалізаціями «Фінансове право» та «Правове забезпечення безпеки підприємницької діяльності». Київський університет ринкових відносин пропонує студентам у магістратурі за спеціальністю «Правознавство» спеціалізацію «Правове забезпечення підприємницької діяльності», а юридичний факультет Приватного вищого навчального закладу «Європейський університет» — спеціалізацію «Правове забезпечення безпеки господарювання». На юридичному факультеті Національного університету державної податкової служби України навчання здійснюється за спеціалізаціями та магістерськими програмами: «Правове забезпечення фінансової діяльності держави», «Управління господарсько-правовою діяльністю», «Правове забезпечення діяльності органів прокуратури, адвокатури та суду», «Порівняльне та міжнародне фінансове право», «Нотаріальна діяльність». А на юридичному факультеті Академії праці та соціальних відносин Федерації профспілок України студенти навчаються за спеціалізаціями «Трудове право», «Цивільне право», «Адміні-

стрування в сфері публічних відносин», «Кримінальна юстиція та правозахисна діяльність», «Теорія юриспруденції. Конституційне право і процес», а також за спеціалізацією «Конституційне право. Адміністративне право. Фінансове право».

Нерідко непрофільні вищі навчальні заклади пропонують й універсальні за змістом магістерські програми за спеціальністю «Правознавство» (наприклад, «Правове регулювання економіки»), по завершенню навчання за якими випускник зможе реалізувати здобуті у вищому навчальному закладі знання та навички в більшості сфер соціально-економічного життя.

Яскравим прикладом реалізації як універсальної, так і спеціалізованих магістерських програм за спеціальністю «Правознавство» слугує юридичний факультет Державного вищого навчального закладу «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана». На сьогодні освітянська місія юридичного факультету Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана полягає у підготовці фахівців за спеціальністю «Правознавство» за магістерськими програмами «Правове регулювання економіки» (2002 р.), «Міжнародне економічне право» (2006 р.), «Господарське судочинство» (2009 р.) та «Правове регулювання банківської діяльності» (2009 р.).

Магістерська програма «Правове регулювання економіки» є першою в Україні програмою для студентів магістерського рівня підготовки за спеціальністю «Правознавство», яка була відкрита на юридичному факультеті Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана у 2002 р. в результаті плідної співпраці факультету з провідними західноєвропейськими вищими навчальними закладами у рамках програми Європейської Комісії Європейського Союзу «TEMPUS-TACIS» (1999—2002 рр.). Спеціальна підготовка за даною магістерською програмою передбачає вивчення студентами таких дисциплін, як «Правове регулювання фондового ринку», «Правове регулювання страхової діяльності» та «Юридична відповідальність за правопорушення у сфері економіки», що в подальшому надає їм можливість працювати на фондовому ринку або ринку страхових послуг. Основні ж напрями професійної діяльності магістра права за магістерською програмою «Правове регулювання економіки» пов'язані з роботою службовця різних ланок органів державної влади, місцевого самоврядування, правоохоронних, судових органів, юрисконсульта підприємства (установи, організації), кон-

сультанта з правових питань, викладача юридичних дисциплін, наукового співробітника тощо.

У вересні 2006 р. на юридичному факультеті Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана вперше був здійснений набір студентів за магістерською програмою «Міжнародне економічне право», створення якої стало завершальним етапом реалізації чергового європейського проекту «TEMPUS-TACIS» за участю університетів Відня (Австрія), Неаполя (Італія), Ньюкасла (Велика Британія). Запровадження цієї магістерської програми обумовлено необхідністю забезпечення сфери міжнародної економічної діяльності висококваліфікованими фахівцями у галузі права, зорієтованими на ведення справ у міжнародних судах, справ фізичних та юридичних осіб у міжнародних організаціях, надання правової допомоги іноземним громадянам, складання відповідних правових документів, ведення переговорів іноземними мовами, а, отже, потребою в юристах у галузі міжнародного права з поглибленим знанням іноземної юридичної мови та правової термінології. З метою досягнення зазначеного результату студентам за магістерською програмою «Міжнародне економічне право» пропонуються до вивчення серед дисциплін спеціальної підготовки «Європейське контрактне право», «Міжнародне інвестиційне право» та «Міжнародне митне право».

Згодом, у 2009 р., враховуючи потреби сьогодення, юридичний факультет Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана розпочав підготовку магістрів за програмами «Господарське судочинство» і «Правове регулювання банківської діяльності». Поява магістерської програми «Господарське судочинство» обумовлена вагомою роллю спеціалізованих господарських судів у судовій системі України, а, отже, і фахівців, які мають забезпечувати їхню діяльність. Господарський суд є тією гілкою судової влади, на яку покладено здійснення правосуддя в господарських відносинах. Господарські суди, як спеціалізована ланка судової системи України, покликані не лише розглядати справи у спорах з метою захисту прав та охоронюваних законом інтересів учасників господарських правовідносин, а й сприяти зміцненню законності в господарських правовідносинах. Поглиблені знання щодо діяльності учасників господарського судочинства та процесу студенти за даною магістерською програмою отримують завдяки вивченню таких спеціальних дис-

циплін, як «Актуальні проблеми господарського судочинства», «Процесуальні документи господарського судочинства» та «Процесуальні аспекти процедури банкрутства». Таким чином, випускники за магістерською програмою «Господарське судочинство» є фахівцями з питань юридичного забезпечення діяльності у сфері господарського судочинства і процесу, правотворчої та іншої юридичної діяльності в зазначеній сфері.

Магістерська програма «Правове регулювання банківської діяльності» також є надзвичайно важливою і перспективною, оскільки сьогодні відчувається нагальна потреба у кваліфікованих юристах, які спеціалізуються на питаннях правового регулювання відносин у сферах фінансової та банківської діяльності, здатних у повсякденній практичній роботі у швидкозмінному середовищі забезпечувати якісне юридичне супроводження функціонування як відповідних фінансових установ, у першу чергу банків, так і їхніх клієнтів — суб'єктів господарювання та фізичних осіб. Професійні компетенції випускників за магістерською програмою «Правове регулювання банківської діяльності» формуються, виходячи зі специфіки юридичної діяльності у фінансовій і банківській сферах, для цього навчальним планом за даною магістерською програмою передбачено вивчення відповідних спеціальних дисциплін — «Правове регулювання функціонування банківської системи», «Правове регулювання валютних відносин» і «Правове регулювання контролю у фінансовій і банківській сферах».

Загалом випускники-магістри юридичного факультету Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана здатні на високому фаховому рівні забезпечувати юридичне супроводження не лише діяльності суб'єктів господарювання, а й працювати в органах державної влади, місцевого самоврядування, правоохоронних, судових органах тощо. Це неодноразово засвідчували щорічні рейтинги вищих навчальних закладів «Компас», журналу «Деньги» та інші, які формуються роботодавцями та випускниками. Згідно з їхніми даними юридичний факультет Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана входить до п'ятірки кращих вищих навчальних закладів (факультетів), які здійснюють підготовку юристів. Такий високий результат, зокрема, забезпечується завдяки фундаментальній практичній підготовці студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр», яка проходить на

кращих базах практики, серед яких варто відзначити, зокрема, такі: Головне юридичне управління Верховної Ради України, Центральну виборчу комісію України, Вищий господарський суд України, Окружний адміністративний суд міста Києва, Київський апеляційний адміністративний суд, Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Господарський суд міста Києва, Апеляційний суд міста Києва, Вищу кваліфікаційну комісію суддів України, Міністерство юстиції України, Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, Міністерство фінансів України, Міністерство соціальної політики України, Міністерство охорони здоров'я України, Національний банк України, Антимонопольний комітет України, Фонд державного майна України, Пенсійний фонд України, Державну службу України з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва, Державну службу України з питань захисту персональних даних, Київську міську раду, Редакцію газети Верховної Ради України «Голос України», Українське національне інформаційне агентство «Укрінформ», Національну акціонерну страхову компанію «Оранта» та інші.

Відповідна фахова підготовка за тією чи іншою магістерською програмою забезпечується також завдяки пропонуванню студентам тематики магістерських дипломних робіт, яка віддзеркалює специфіку магістерської програми і органу державної влади або місцевого самоврядування чи підприємства (установи, організації), що виступає базою переддипломної юридичної практики. Така увага написанню магістерської дипломної роботи приділяється через те, що остання є самостійним теоретико-прикладним науковим дослідженням студента, що виконується ним на завершальному етапі здобуття повної вищої освіти в університеті. Її виконання є обов'язковою складовою навчального процесу на магістерському рівні підготовки. На цій стадії навчання майбутній професіонал готує наукову працю на основі теоретичного осмислення певних державно-правових явищ, всебічного дослідження та аналізу конкретної правової проблеми із застосуванням сучасних методів наукового пізнання. Студент демонструє в магістерській дипломній роботі загальний рівень фахової підготовки, свою здатність до виконання індивідуальних завдань на творчому рівні та здійснення науково-дослідної роботи.

Дипломна робота повинна засвідчити професійну зрілість випускника-магістра, виявити його загальнонаукову, загальнотеоретичну та спеціальну підготовку, уміння застосовувати здобуті в університеті знання для розв'язання конкретних наукових і практичних завдань і, відповідно, готовність до самостійної професійної діяльності. Магістерська дипломна робота є кваліфікаційною роботою, на підставі якої Державна екзаменаційна комісія приймає рішення про присвоєння кваліфікації «магістр права» та видачу державного документа про здобутий освітньо-кваліфікаційний рівень і повну вищу освіту. Результат виконання магістерської дипломної роботи є одним з основних критеріїв для оцінки якості реалізації завдань відповідної освітньо-професійної програми.

Незважаючи на вищезазначений позитивний досвід Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана та інших непрофільних вищих навчальних закладів, які забезпечують підготовку правників, слід зазначити, що загалом у більшості вітчизняних вищих навчальних закладів, у тому числі непрофільних, при підготовці магістрів за спеціальністю «Правознавство» виникає низка проблем, серед яких найважливішими є низький рівень практичної підготовки, слабкі взаємозв'язки з роботодавцями, і, як наслідок, — недостатній рівень працевлаштованості випускників. Отже, в подальшому організація магістратури вимагає не лише ґрунтовної фахової підготовки, яка дає можливість реалізувати широкий спектр конкурентоспроможних магістерських програм, а й активного залучення роботодавців до формування і реалізації магістерських програм.

В Україні досі немає стандартів вищої освіти з підготовки фахівців за спеціальністю «Правознавство». Вони неодноразово обговорювалися юридичною спільнотою, але, незважаючи на це, на сьогодні загальнодержавні стандарти підготовки бакалавра та магістра права так і не визначені. Ця ситуація кожному вищому навчальному закладу, який здійснює підготовку юристів, у тому числі непрофільному, ускладнює організацію навчального процесу, оцінку якості вищої освіти, професійної підготовки випускників тощо. Все це, своєю чергою, веде до перекосів у навчальних планах окремих вищих навчальних закладів та навчальних програмах, за якими відбувається підготовка з тих чи інших дисциплін. Крім того, відсутність стандартів юридичної освіти робить неможливим встановлення якості набутих студентами знань,

оскільки немає іншого способу визначити їх якість, як порівняти з еталоном.

Враховуючи здійснюваний Україною перехід до масової вищої освіти, слід також зазначити, що непрофільні вищі навчальні заклади, в яких функціонують юридичні факультети, мають активізувати просування на ринок освітніх послуг таких магістерських програм, які б відповідали суспільній потребі в підготовці юридичних кадрів для інфраструктури ринкової економіки, а згодом стали б підґрунтям для налагодження процесу неперервного навчання в умовах швидкого старіння знань, адже усвідомлення важливості навчання впродовж життя є характерною рисою більшості сучасних розвинених національних систем вищої освіти.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про вищу освіту» від 17 січня 2002 р. № 2984-III // Відомості Верховної Ради України. — 2002. — № 20. — Ст. 134.
2. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 4 липня 2002 р. № 40-IV // Відомості Верховної Ради України. — 2002. — № 36. — Ст. 266.
3. Каталог магістерських програм Національного університету біо-ресурсів і природокористування України на 2013-2014 навчальний рік / Під заг. ред. акад. НАН України і НААН України Мельничука Д.О. — К.: Видавничий центр НУБіП, 2013. — 604 с.

Стаття надійшла до редакції 14.05.13.

Ю. О. Шматова,
к.ю.н., старший викладач кафедри правового регулювання
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

КРИТЕРІЙ ЯКОСТІ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ У НЕПРОФІЛЬНИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

*Образование — это то, что большинство получает,
многие передают и лишь немногие имеют.*
Карл Краус, австрийский писатель.

Престижність і популярність професії юриста останніми роками призвела до того, що кількість вузів, які готують фахівців у га-